

K ANALÝZE VLASTNOSTÍ MALOMEŠTIKA

LUKÁŠ JÁN VEVERKA, Ústav marxizmu-leninizmu, Pedagogická fakulta Banská Bystrica

VEVERKA, L. J.: To the Analysis of the Qualities of the Petty-Bourgeois, *Filozofia* 30 (1975), No 5, p. 530—537.

Already The Manifesto of the Communist Party contains a critique of the petty-bourgeois conception of socialism. The petty-bourgeois interpretation of socialism ousted into the theories of democratic socialism and became the chief weapon of anticommunism in the fight against the real socialism.

The Information from the Crisis Development in the Party and Society after the 13 th congress of the Communist Party of Czechoslovakia points out that the mistakes and drawbacks had more serious consequences in this country because in the social structure of our society many petty-bourgeois strata exerted a great influence in villages and among city inhabitants. That is why the fight against the petty-bourgeois thinking and acting is one of the most important tasks in the contemporary stage of building-up socialism in this country.

The disclosing of the petty-bourgeois substance can not be realized once and for ever. It is the process of learning to know the petty-bourgeois behaviour is concrete conditions that is the matter. Petty-bourgeois behaviour always concrete, the petty-bourgeois lines in a concrete time and in a concrete society. Friedrich Engels depicts his phenomena under various conditions and in differentiated situations.

I.

V našej veľkej, ale aj zložitej súčasnosti, charakterizovanej bojom nových, pokrokových ideí a názorov s prežitými ideami minulosti, má veľký význam znovu sa vracať k štúdiu a osvoľovaniu si spôsobu myslenia a konania klasikov marxizmu-leninizmu.

Marxizmus-leninizmus sa stal programom revolučného robotníckeho hnutia na celom svete. Myšlienky v ňom obsiahnuté každým rokom viac mobilizovali proletariát do boja proti buržoázii i do boja proti rôznym odtieňom maloburžoázneho, „opravdivého“, kriticko-utopického socializmu. Už v období formovania revolučného robotníckeho hnutia a tvorby jeho programu bolo potrebné raz navždy odhaliť rôzne súbežné, podliezavé, proletariátu cudzie teórie dosi hnutia spravodlivého usporiadania spoločnosti bez triedneho boja, bez vlastného pričinenia, len formou prostého pozorovania vývinu „spoza bučka“. Aj pre súčasný boj robotníckej triedy je aktuálna sťaž z *Manifestu Komunistickej strany*, v ktorej sa zdôrazňuje: „Socialistickí buržuovia chcú mať živoné podmienky rovnodobej spoločnosti bez bojov a nebezpečenstiev, ktoré z nich nevyhnutne vyplývajú. Chcú mať jestvujúcu spoločnosť bez živlov, ktoré ju revolucionizujú a rozkladajú. Chcú mať buržoáziu bez proletariátu.“ (1, s. 61—62)

Ústrednou myšlienkou marxizmu-leninizmu je zásada triedneho boja proletariátu, na čele ktorého stojí komunistickej strany, formujúca sa z jeho najvedomejších členov. To je jedna zo základných axiém marxistickej revolučnej teórie, axiéma po prvý raz v dejinách vedecky zdôvodnená a exaktne formulovaná.

Túto axiómu rozvíja v praxi súčasnosti a dôsledne ju bude rozvíjať i v budúcnosti jednotné svetové robotnícke hnutie. Robotnícku triedu v jej historickom boji za vybudovanie beztriednej spoločnosti nemožno nahradiť nijakou inou spoločenskou triedou, vrstvou, alebo dokonca úzko vymedzenou skupinou ľudí, tzv. „elit“, ako hlásajú reakčné teórie formulované najmä Nietschem, Parettom, Rosenbergom a ich uvedomelými i neuvedomelými, oportunistickými, egocentrickými a prospechárskymi orientovanými, chvílkove vzpynuvšími, sezónnymi obdivovateľmi, hoci aj sezónnymi propagátormi marxizmu a marxistického revolučného učenia. K marxizmu možno dospieť iba cez stoženie sa s postavením, bojom a cieľmi robotníckej triedy, len cez vedecké pochopenie dejinného vývinu a nikdy nie prostredníctvom „rúcha utkaného zo špekulatívnych pavučinových vlákien, vyššieho kvetmi estétskeho krasorečníctva, presiaknutého slzami sladkobôlného dojatia...“ (1, s. 60)

K marxizmu sa nemožno dostať ani cez chvílkové vyznanie, ani cez postavenie, ani prostredníctvom konjunkturalistického čuchu maloburžoázneho, malopodnikateľského, živnostníckeho mudrlanta, ktorý v každom období vývinu socializmu poskytuje prežitky svojho individuálneho bytia i vedomia, aby nakazil spoločnosť ideami anlikomunizmu, reformizmu, oportunizmu.

Dôležitou a výsostne aktuálnou myšlienkou marxisticko-leninskej teórie je princíp, že komunistická strana je stranou proletariátu, stranou robotníkov. Poučenie z krízového vývinu v strane a v spoločnosti po XIII. zjazde KSČ upozorňuje na to, že táto zásada sa u nás v nedávnej minulosti neuvádzala dôsledne do praxe. Zmysel Marxovho, Engelsovho a Leninovho učenia spočíva najmä v boji proti maloburžoáznym, malomeštiackym a filisterským interpretáciám socializmu. Preto zostáva vrcholne aktuálnou myšlienka, že komunistickú stranu treba brániť proti prenikaniu oportunistických, reformistických a maloburžoázných živlov do jej radov, a jej členstvo i funkcionárske kádre neprestajne posilňovať robotníkmi priamo z výroby, mladými ľuďmi z robotníckych rodín a z rodín družstvených roľníkov i príslušníkmi inteligencie, ktorí pochádzajú z robotníckych, roľníckych i z rodín socialistickej inteligencie.

Na druhej strane ju treba sústavne zbavovať vplyvu maloburžoázných živlov, v minulosti poznačených malopodnikáním, ktorých systém myslenia a konania môže ustavične infikovať poctivých, pracovitých a čestných príslušníkov robotníckej triedy, družstveného roľníctva i socialistickej inteligencie a znovu vyvolávať recidívy oportunistickej bezzásadovosti, osobného prospechárstva, kamufláže a pretvácky.

Naša marxistická teória ešte neurobila dostatočne hlboký rozbor filisterského pokrytectva, ktoré klasici marxizmu-leninizmu tak ostro kritizujú a ktorého sa celkom nezbavila ani naša praktická spoločenská činnosť. Treba viac študovať otázky, aké je sociálne zázemie filisterstva tých, ktorí všetkému poklonujú, nič netvorí a nič nekritizujú, navonok sa preukazujú hodnotovým kódom marxizmu, sú jeho súběžcami, avšak vo svojom vnútri nosia vlastný systém hodnôt. (Čím menej pracovať a čím viac vyťažiť.) Tento systém sa im stáva základným zmyslom života, z neho sa skladajú ich dni, mesiace i roky. Podľa svojich vý-

konových noriem nie sú schopní usmerňovať svoje vysoké spotrebné normy a v podstate žijú na úkor spoločnosti, na úkor práce iných. Svoje spotrebiteľské chápanie socializmu vedia často zastrieť uvedomelými frázami a svoje normy konzumu a pokryteckej poslušnosti vyhlasujú často za základ životnej filozofie každého človeka. Na adresu takéhoto maloburžoázneho, „opravdivého“ socializmu Marx a Engels v *Manifeste* píšu: „Vyhlásil nemeckého filistra za normu človeka. Do každej jeho naničhodnosti vkladal skrytý, vyšší, socialistický zmysel, v ktorom sa táto naničhodnosť javila ako svoj opak. Išiel do krajných dôsledkov, vystupujúc priamo proti hrubo deštruktívnemu komunistickejmu smeru a vyhlasujúc svoju nestrannú povýšenosť nad akýkoľvek triedny boj.“ (1, s. 60—61)

II.

V posledných rokoch ideového kolísania a priameho útoku na základné hodnoty socializmu v Československu zohrali významnú úlohu najmä malomeštiacke prežitky vo vedomí nášho obyvateľstva. Malomeštiacka psychológia bola a je živnou pôdou pre vznikanie socializmu nepriateľských názorov a činov. Zároveň je oddaným prijímateľom a uchovávaťom antisocialistických a antikomunistických ideí. I keď v súčasnosti nejestvujú u nás sociálne podmienky pre vznikanie a existenciu malomeštiactva ako spoločenskej vrstvy, pretrváva celý rad podmienok, ktoré pomáhajú konzervovať v ľuďoch malomeštiacku psychológiu, ba dokonca jej umožňujú transformovať sa do nových, na prvý pohľad nezvyklých a nevinných podôb. Pojem malomeštiak možno všeobecne charakterizovať takými imanentnými znakmi ako vypočítavosť, seľáosť, akolektívnosť, nadutosť, pózerstvo, pokrytečstvo, malichernosť, závisť, podlízavosť, pokrytecká úctivosť a poslušnosť, strach z otvoreného boja, majstrovstvo v intrigovaní, povrchnosť v myslení, vo vzťahu k ľuďom, k vede i umeniu, mentálna priemernosť až podpriemernosť, ziskuchtivá prehľadná prízemnosť v myslení a spoločenskom správaní, rozpornosť medzi slovami a činmi, tvárnosť a prispôsobivosť v záujme vlastného prospechu, poklonkovanie západu, vlastným úžitkom podmienený súhlas alebo nesúhlas so socializmom, snaha udržať všetko na priemere, aby jeho „nadpriemernosť“ nebola dosiahnutá, schopnosť vyznať sa v tlačnici, byť s každým zadobre (a pritom každého jemne oklamať a ohovoriť). Malomeštiacke správanie je konkrétne-historické a v rôznych situáciách originálne. Nie každé zdanlivo rovnaké počínanie dvoch alebo niekoľkých osôb možno apodikticky označovať za malomeštiacke. Počínanie komunistu-revolucionára sa môže v niektorých prípadoch zdanlivo zhodovať s počínaním malomeštiaka a pritom nie je malomeštiackym, ale komunistickým počínaním. Treba posudzovať zámery a ciele týchto dvoch diametrálne odlišných typov ľudí, aby sme ich mohli spravodlivo zhodnotiť a zaradiť.

Vymenovať všetky znaky pojmu malomeštiak by bolo dosť namáhavé a pri neobyčajnej pružnosti a pretváрке individuí tohto druhu súčasne zbytočné, lebo malomeštiak je schopný simulovať aj tie vlastnosti, ktoré nie sú jeho vlastné. Preto ho charakterizuje najmä neúprimnosť a pretváрка. Nijaká všeobecná nálepka

či prívlastok nám nevykreslí úplne malomeštiacku originalitu. Postihovanie malomeštiackej substancie nemôže byť jednorazové. Je to proces poznávania malomeštiaka v konkrétnych podmienkach, ktoré tvorí a ktoré vplývajú na neho. Subjekt uskutočňujúci toto poznávanie má byť bezpochyby marxista, komunista, revolucionár. V procese poznávania malomeštiaka, v procese tvorby pojmu malomeštiak a jeho definície nemôže podlahnúť jeho zvodom, nesmie sa dať zlákať a ovplyvniť, nesmie podlahnúť ani vtedy, keby v boji s jeho úlisnou zákernosťou začal prehrávať. V boji o jeho poznanie sa môže k nemu priblížiť, aby ho nielen videl a počul, ale aj ohmatal a ovoňal, a tak mohol podať objektívnu, nekompromisnú a stále sa dopĺňajúcu charakteristiku jeho podstaty. Nedá sa spoznať naraz, rafinovane uhýba a boj s ním vyžaduje teoretickú marxistickú fundovanosť i konkrétne životné skúsenosti.

III.

Malomeštiak je vždy konkrétny, žijúci v konkrétnej dobe a spoločnosti. Ak chceme hlbšie poznať jeho podstatu, jeho psychológiu, treba nám študovať jeho charakteristiky už pri jeho zrode a neskoršom rozmachu. Fridrich Engels vo svojom teoretickom odkaze vykresľuje jeho fenomény za rôznych okolností a v diferencovaných situáciách. Často demonštruje podstatu malomeštiaka aj tým, že jeho vlastnosti a podmienky, v ktorých sa tieto vlastnosti vytvorili, pripisuje sebe samému, alebo seba samého paroduje ako malomeštiaka, lebo má v istom období podobné životné podmienky a javovo podobné chovanie a spôsob života ako malomeštiaci. Touto ironickou paralelou podáva prenikavú kritiku obmedzeného spôsobu myslenia a konania a demonštruje vlastnú bytosťnú nezmieriiteľnosť s uvedenými malomeštiackymi spôsobmi života — vegetovania.

V liste Marxovi 20. januára 1845 píše: ... „vediem Ti tu život, ktorý by mi mohol závidieť najväčší filister, *tichý a pokojný život vo všetkej bohabožnosti a počestnosti*; sedím vo svojej izbe a pracujem, *skoro vôbec nechodím von*. Som *solídny* ako Nemec. Na môj dušu, začínam tu v Barmene získavať dobrú povest. Ale mám toho už dosť... Kšeft je hnusná vec, Barmen je hnusné mesto, plývanie časom je hnusné a najhnusnejšie je zostávať nielen malomeštiakom, ale ešte k tomu továrnikom, t. j. meštiakom, ktorý aktívne vystupuje proti proletariátu.“ Ďalej hovorí: „Možno môže byť človek komunistom, i keď je svojím vonkajším postavením meštiakom a kšeftujúcim hovädom, ak nepíše — ale uskutočňovať komunistickú propagandu vo veľkom a súčasne sa zaoberať kšeftovaním a priemyslom, to nejde... nakoniec by sa zo mňa stal nemecký filister a zanesol by som filisterstvo aj do komunizmu.“ (2, s. 17)

Prvá časť citátu ukazuje, ktoré „dobré“ vlastnosti sa stávajú v konkrétnej situácii vlastnosťami malomeštiaka a filistra.¹

¹ Človek, ktorý svoju plytkosť a povrchnosť v myslení považuje za dobrý priemer alebo nadpriemer. Skutočnú nadpriemernosť a prenikavosť v myslení sa snaží znemožniť a ubiť. Z nášho hľadiska je to malomeštiak, alebo jeho špecifický druh.

„Tichý a pokojný život“, bez konfliktov, bez boja za práva utláčaných, bez bolesti, urážok i úderov, ktoré tento boj prináša, život v ústraní, len pre seba, život pokojný, bezsrasový, a to navždy, to je zmysel života malomeštiaka. K tomu sa pripája i vlastnosť života „bohobožného a počestného“. Náboženské pokrytectvo, povest', že človek uznáva a klania sa cirkevnému a svetskému bohu, je kladnou charakteristikou pri jeho posudzovaní z aspektu malomeštiaka.

Malomeštiacka „počestnosť“ môže byť interpretovaná len ako vlastnosť rešpektovať v plnej miere to, čo malomeštiak vlastní. Pečestné je zaujímať sa len o svoj majetok, o svoje blaho, a neplíesť sa svojou pomocou do vecí utlačovaných a vykorisťovaných, „vôbec nechodiť von“, medzi nich, poznať ich starosti a organizovať ich za zvrhnutie existujúceho vykorisťovateľského zriadenia. Aj pojmy „solídnosť“ a zachovanie „dobrej povesti“ vyjadrujú obmedzené žitie, povrchné myslenie. Solídnym v tejto interpretácii môže byť len ten kto koná disciplinovane podľa triedne podmieneného buržoázneho zákona, kto drží „hubu a krok“ a uznáva buržoázny status quo za jediný rozumný a zdôvodnený. „Dobrá povest'“ si môže vyslúžiť len oddanosťou vládnucej buržoázii, zlú povest' *revolučným bojom za poráženie vykorisťovania*.

Označenie „mať dobrú povest'“ treba ponímať konkrétne-historicky. Aj v období všeobecnej ideovej dezorientácie a malomeštiackej infiltrácie v nedávnej minulosti v Československu začali v určitých kruhoch (s pochybnými triednymi, mentálnymi a morálnymi hodnotami) nadobudnúť „dobrú povest'“ práve tí, čo začali podryvať základy socializmu, a dobrú povest' načas stratili práve tí, čo pevne stáli na pozíciách socializmu a proletárskeho internacionalizmu. Ďalší vývin ukázal, kto u koho a za akých okolností má „dobrú povest'“ alebo „zlú povest'“.

Aj Fridrich Engels v konkrétnych podmienkach malomeštiackeho obkľúčenia v meste Barmen sa búri proti tomu, že začína získavať v Barmene „dobrú povest'“ počestnosti a solídnosti, hoci sám sa svojím vonkajším postavením považuje za „meštiaka a kšeftujúce hovädo“. Ako opravdivý komunista sa rozhoduje s týmto stavom radikálne skončovať, lebo publikačne činný komunista — aktívny hlásateľ ideí komunizmu nemôže tolerovať skutočnosť, že má „dobrú povest'“ u malomeštiakov a filistrov. To platilo u Engelsa ako komunista r. 1845 a to by malo platiť v celom rozsahu aj u marxistov-komunistov v súčasnom období nielen v Československu, ale v každej krajine.

Engelsov boj proti malomeštiactvu sa vyznačuje nezmieriteľnosťou a otvorenosťou. Pokrytectvo, zakuklenosť, zatajenosť, vyhýbanie sa otvoreným stretnutiam, strach z intelektuálnej a morálnej prevahy protivníka, vyjadrovanie mienky o protivníkovi za chrbtom, „smrteľná hrôza“ zo skutočnosti, že proti pravde nemožno „naformulovať“ argumenty, to sú podľa Engelsa základné, definujúce znaky malomeštiackeho, filisterského tovaryšsko-štraubingerského, živnostníckeho, malopodnikateľského správania. Ani v najzložitejších situáciách, keď je obkľúčený väčšinou prívržencov proudhonovského a grünovského „pravého socializmu“, nepúšťa pozície vedeckého socializmu, ku ktorým dospeli spolu s Marxom. S vtip-

nou iróniou vie oponovať očerňovaniu svojej osobnosti a nakoniec v otvorenej diskusii dokázať, že jeho stanovisko je správne, lebo vychádza zo záujmov robotníckej triedy, ktorej triedny záujem konvenuje s pravdou. Sila jeho argumentácie nie je len zmesou formálno-logických dôkazov, ale spočíva v jednoznačnom, otvorenom boji za uskutočnenie proletárskej revolúcie, ktorá je jediným oprávdivým vyjadrením a realizáciou historickej pravdy.

Filisterské poňatie revolúcie sa nezakladá na triednom boji, ale na drobných pletkách a na kšeftovaní. Engels ironicky poznamenáva: „U krajičov teraz pôsobia revolučne konfekčné obchody a s majstrom sa vôbec nebojuje o mzdu, ale o tovaryšskú pýchu.“ (2, s. 22)

Priamosť, živel zaniebania za pravdu, otvorenosť, vyjadrenie podstaty bez ohľadu na emócie, ktoré pravda podnecuje v psychike malomeštiackeho oponenta, sú charakteristickými črtami Engelsovho vystúpenia, ktorého stručný priebeh opisuje v liste Komunistickému korešpondenčnému výboru v Bruseli: „O pláne Proudhonových asociácií sa diskutovalo tri večery. Na začiatku bola proti mne skoro celá klika. Hlavné pritom bolo dokázať nevyhnutnosť násilnej revolúcie a úplne odmietnuť grünovský „pravý“ socializmus, ktorý z Proudhonovho všetlieku načerpal nové sily k životu, ako protiproletársky, malomeštiacky, hodiaci sa tak pre tovaryšov na vandrovke. Nakoniec ma moji odporcovia neprestajným cpakovaním tých istých argumentov tak dopálili, že som na tých filistrov zaútočil priamo. To vzbudilo u grünovcov veľkú nevoľu, ale šlachetného Eisermana som tým strhol k otvorenému výpadu proti komunizmu. Na to som mu tak bezohľadne vynadal, že už vôbec neprišiel.“ (2, s. 20–21)

Malomeštiacka kritika buržoáznej spoločnosti vôbec a súčasného kapitalizmu osobitne je kritikou z pozícií lavírujúcej spoločenskej triedy, ktorá vegetuje medzi dvoma základnými spoločenskými triedami: buržoáziou a proletariátom. Preto Engels vykresľuje malomeštiaka ako sociálny typ vyznačujúci sa ustavičnou premenlivosťou, prispôboivosťou, snahou vyjsť s každou dobou, s každou podstatnou i menej podstatnou spoločenskou premenou, úsilím vyčkať, ako sa veci vyvinú, neposaviť sa pevne ani na jednu ani druhú stranu, sťah nad triedami a stranami, pozorovať boj dvoch táborov prihlásiť sa (nie postaviť sa a otvorene bojovať) k tomu táboru, ktorý zvíťazil, alebo má šance zvíťaziť. Typickou malomeštiackou vlastnosťou je konjunkturalizmus, prospechárstvo, karierizmus, ktoré sa kryjú pod rúcho správnych medziľudských vzťahov. V liste K. Kautskému Engels píše: „Vidíš vo Fabiánskej spoločnosti niečo nehotového? Naopak, tí ľudia sú príliš hotoví: klika meštiackych „socialistov“ rozličných ráží, od špáhľov až po citových socialistov a ľudomilov, jednotní len vo svojom strachu z hrozjacej vlády robotníkov, vynakladajú všetko, aby tomu o nebezpečiu odloмили hrot tým, že si sami zabezpečia vedenie, vedenie „intelektuálov“. (2, s. 405)

V Poučení z krízového vývoja v strane a spoločnosti po XIII. zjazde KSČ sa uvádza, že chyby a nedostatky mali u nás pre o vážnejšie dôsledky, lebo v sociálnej štruktúre našej spoločnosti mali veľký vplyv mnohé maloburžoázne vrstvy na dedine i medzi mestiským obyvateľstvom. Tieto vrstvy predstavovali vý-

razný politický prúd s veľkou tradíciou, silnou organizovanosťou a vyhranenou maloburžoáznou ideológiou nacionalizmu, masarykizmu a sociáldemokratizmu, ktoré boli hlboko zakorenené a prenikali i do niektorých častí robotníckej triedy. Ústup z pozícií internacionalizmu zákonite znamenal ústup z pozícií marxizmu-leninizmu. V tejto súvislosti bola a je aktuálna Engelsova myšlienka vyjadrená v liste A. Bebelovi dňa 16. 12. 1879. Engels píše: „Je nám veľmi ľúto, že práve v tejto chvíli útľaku nemôžeme Vám stáť po boku bez výhrad. Pokiaľ zostávala strana v Nemecku verná svojmu proletárskemu charakteru, nechávali sme všetky ostatné zretele stranou. Ale teraz, keď malomeštiacke živly, ktoré boli prijaté do strany, priznali otvorene farbu, je to niečo iného. Pokiaľ sa im bude trpieť, aby po kúskoch pašovali svoje malomeštiacke názory do orgánu nemeckej strany, potiaľ bude pre nás práve preto tento orgán uzavretý...“

Naostatok svetové dejiny idú pokojne svojou cestou, bez ohľadu na týchto mudrlantských mierumilovných filistrov.“ (2, s. 302—303)

LITERATÚRA

1. Manifest Komunistickej strany. Bratislava 1956.
2. MARX, K. — ENGELS, F.: Vybrané dopisy. Praha 1952.

К АНАЛИЗУ СВОЙСТВ МЕЛКОГО БУРЖУА

Лукач Ян Веверка

В статье наглядно анализируется проблематика сущности мелкобуржуазного образа мыслей и действий, содержащаяся в «Манифесте Коммунистической партии» и в некоторых письмах Энгельса. В статье не анализируются все письма Энгельса. Автор сосредоточивается лишь на тех письмах, в которых Энгельс дает оригинальную, вытекающую из конкретной ситуации характеристику типичных свойств мелкого буржуа.

Уже в «Манифесте Коммунистической партии» содержится критика мелкобуржуазного понимания социализма. Мелкобуржуазная интерпретация социализма вылилась в теорию демократического социализма и стала главным оружием антикоммунизма в борьбе против реального социализма.

В документе «Уроки кризисного развития в партии и обществе после XIII съезда КПЧ» говорится, что ошибки и недостатки имели у нас более важные последствия потому, ибо в социальной структуре нашего общества имели большое влияние многие мелкобуржуазные слои в деревне и среди городского населения. Поэтому борьба против мелкобуржуазного образа мыслей и действий является одной из важнейших задач на современном этапе строительства социализма у нас.

Раскрытие мелкобуржуазной субстанции не может быть осуществлено раз и навсегда. Это процесс познания мелкобуржуазного поведения в конкретных условиях. Мелкобуржуазное поведение всегда конкретно. Мелкий буржуа живет в конкретное время и в конкретном обществе. Фридрих Энгельс описывает его феномены в различных условиях и в дифференцированных ситуациях.

Критика мещанства эффективна тогда, когда ее осуществляет марксист — коммунист — революционер.

Lukáč Ján Veverka

Die vorliegende Arbeit bietet eine übersichtliche Analyse der Problematik vom Wesen der kleinbürgerlichen Art des Denkens und Handelns, wie sie im Manifest der Kommunistischen Partei und in einigen Briefen von Engels beinhaltet ist. Die Studie beschäftigt sich nicht mit der Untersuchung aller Engelsschen Briefe, sondern nur jener, in denen Engels die typischen Eigenschaften des Kleinbürgers originell und aus einer konkreten Situation ausgehend charakterisiert.

Bereits im Manifest der Kommunistischen Partei ist eine Kritik des kleinbürgerlichen Sozialismus beinhaltet. Die kleinbürgerliche Interpretation des Sozialismus mündete in die Theorie vom demokratischen Sozialismus und wurde zur wichtigsten Waffe des Antikommunismus im Kampf gegen den realen Sozialismus.

In der Belehrung aus der krisenhaften Entwicklung in Partei und Gesellschaft nach dem XIII. Parteitag der KPTsch wird angeführt, dass bei uns Fehler und Mängel ernstere Folgen zeitigten, weil in der sozialen Struktur unserer Gesellschaft viele kleinbürgerliche Schichten am Land und unter der städtischen Bevölkerung einen grossen Einfluss ausgeübt hatten. Darum ist der Kampf gegen kleinbürgerliches Denken und Handeln eine der wichtigsten Aufgaben der gegenwärtigen Etappe im Aufbau des Sozialismus bei uns.

Die Enthüllung der kleinbürgerlichen Substanz kann nicht auf einmal und für immer vollzogen werden. Es handelt sich dabei um einen Prozess der Erkenntnis des kleinbürgerlichen Verhaltens unter konkreten Bedingungen. Kleinbürgerliches Verhalten ist immer konkret, der Kleinbürger lebt in einer konkreten Zeit und einer konkreten Gesellschaft. Friedrich Engels beschreibt seine Erscheinungsformen unter verschiedenen Bedingungen und differenzierten Situationen.

Die Kritik am Kleinbürgertum ist dann wirksam, wenn sie ein Marxist — Kommunist — Revolutionär vollzieht.